RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO-697755-II-1110.5/12/JZ

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Warszawa, 11.06.2012

Pani
Krystyna Szumilas
Minister Edukacji Narodowej
Warszawa

Szanowna Pani Minister,

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się pracownik młodzieżowego ośrodka wychowawczego, zatrudniony w tej placówce na stanowisku wychowawcy. Autor wniosku wskazuje w nim na problem zgodności art. 73 § 2 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 z późn. zm.) z art. 70 ust.1 Konstytucji RP. Wymieniony przepis dopuszcza, w sytuacji gdy nieletni ukończył 18 lat przed zakończeniem roku szkolnego, przedłużenie przez sąd rodzinny - bez zgody osoby, której to dotyczy - pobytu w młodzieżowym ośrodku wychowawczym na okres do zakończenia roku szkolnego. Takie rozwiązanie prawne jest - zdaniem wnioskodawcy - niezgodne z art. 70 ust. 1 Konstytucji, który stanowi, że nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa.

Z kolei z doświadczeń zawodowych wnioskodawcy wynika, że miał on do czynienia z wieloma wychowankami, którzy po ukończeniu 18 lat otrzymują w związku z kontynuowaniem nauki decyzję o przedłużeniu pobytu w ośrodku, mimo iż nie chcą już w nim przebywać.

Opisany powyżej problem nie był dotychczas przedmiotem skarg kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich. Nie ujawnił się także w trakcie wizytacji przeprowadzonych przez pracowników Biura Rzecznika w młodzieżowych ośrodkach

wychowawczych. Jednak analiza przedstawionej przez wnioskodawcę sprawy wskazuje, iż dokonana przez niego ocena jest słuszna.

Na podstawie art. 73 § 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (dalej: u. p. n.), umieszczenie m. in. w młodzieżowym ośrodku wychowawczym ustaje z mocy prawa z chwilą ukończenia przez nieletniego lat 18. Jednak - zgodnie z art. 73 § 2 u. p. n. - jeżeli nieletni ukończy lat 18 przed zakończeniem roku szkolnego, sąd rodzinny może przedłużyć na okres do zakończenia roku szkolnego przebywanie w zakładzie wychowawczym. Przepis ten nie uzależnia orzekania przez sąd rodzinny o przedłużeniu w tym celu okresu pobytu w zakładzie wychowawczym od wcześniejszej zgody osoby, której to dotyczy. Tym samym zezwala sądowi na zobowiązanie nieletniego kończącego 18 lat, nawet bez jego zgody, do kontynuowania nauki w warunkach przedłużonego pobytu w zakładzie wychowawczym. Takie rozumienie przepisu art. 73 § 2 u. p. n. przyjęto w praktyce orzeczniczej sądów rodzinnych.

Tymczasem Konstytucja RP w art. 70 ust. 1 jednoznacznie ustala, że nauka jest obowiązkowa do 18 roku życia, a jedynie sposób wykonania obowiązku szkolnego określa ustawa. Natomiast art. 15 ust. 1 ustawy o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.) stanowi, że nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18 roku życia. Obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat, oraz trwa do ukończenia gimnazjum, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18 roku życia (art. 15 ust. 2 ustawy o systemie oświaty).

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.), zwracam się do Pani Minister o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w celu odpowiedniej zmiany przepisu art. 73 § 2 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, która uzależni możliwość przedłużenia przez sąd rodzinny okresu pobytu w zakładzie wychowawczym od zgody osoby, której to dotyczy.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że pismo o tożsamej treści skierowałam również do Ministra Sprawiedliwości.

Łączę wyrazy szacunku

Irena Lipowicz